

LIBERTATEA

Abonamentul:

Prețul foii „Libertatea” cu adusele sale „Foia Interesantă”, „Tovărășia” și „Bobirnați”, — e următorul; pe un an 10 cor.; pe 1/2 an 5 cor. — Pentru economi: numai 6 cor. pe an!
Pentru America trei dolari pe an.
Pentru România (4 foi) 40 Lei pe an.

Foaie națională politică.

Apare în fiecare Joi.

Inserțiuni:

1 pag. 60 cor., 1/2 pag. 30 cor., 1/4 pag. 15 cor. etc. — La inserate ce să dau de mai multe-ori, să fac reduceri de taxă.

Inserțiunile ca și abonamentele să plătesc înainte.

Manuscripte nu să dau napoi.

Pe calea cea bună!

Firul roșu ce iese ca o luminată îndrumare din vorbirile dela Blaj!

Avem înaintea noastră vorbirile ce s'au rostit de guri cheamate, la marile sărbări culturale dela Blaj; unele ca vorbiri de deschidere a ședințelor, reoglindind în ele programul cultural a Societăților sărbătorite, altele ca vorbiri în firul ședințelor sau aiurea, dar toate cumpenitoare a rostului acestor Societăți și a lucrării lor.

Ca oameni ce trăim și scriem pentru popor, și numai pentru el, știind noi că el e ogorul roditor al neamului, și cel ce binele adevărat al neamului îl ține în vedere, mai presus de toate spre popor trebuie să-și îndrepteze privirile, de a lui suflet, de a lui dezvoltare să poarte mai ales grijă, — spicuim cu grije prin vorbirile dela cele două mari Societăți culturale românești, să vedem că ce să zice acolo despre acest popor, care e lucrul de căpetenie al întregii noastre munci de obște? Și bucuria ne cuprinde sufletul trecind cu ochii peste vorbirile cari s'au spus la cele două mari însoțiri culturale românești, și cum grăiesc ele despre datorința ce o au numai societățile acestea, ci fiecare cărturar român înălțat peste pătura poporului de rînd!

Președintele nou al „Asociațiunii” dl Andrei Bârseanu, vorbind la Blaj despre trecutul de 50 ani al acestui așezământ și frământările în jurul înființării Asociațiunii, spune:

«Două au fost, după a mea modestă părere, îndemnul de căpetenie cari au condus pe părinții noștri la înființarea acestei Asociațiuni: dorul lor de lumină, de înaintare, și simțul de împreună tinere națională».

...«Năzuințele înaintașilor noștri din vremea aceasta, (a întunerecului rămas după lunga iobăgie), le-aș putea asemăna cu dorul de lumină al celui ce și-a pierdut vederea; cu chinul celui înse-

toșat, care aude în apropiere murmurul unui izvor, la care însă nu poate ajunge; cu zvîrcolirile unei paseri închise în colivile unei paseri închise în colivie; cu căutarea unei licări de lumină de cătră plante ce tinjește în întunerec!...

«Vulturul ce fusese înălțuit atîta vreme, își întinse aripile, în cari simțea încă destulă putere și să pregătea a-și lua zborul spre soare, spre sfere mai senine, pe care le dorea cu atîta sete, dar de care fusese ținut de parte până acum!...»

Arătînd apoi că poporul nostru, vulturul din vorbă, a izbutit dară a-și lua zborul spre lumină și acum sârbează deja praznice culturale ca acesta, — vorbind despre viitor, spune:

„Ne vom îndoepta în deosebi cu dragoste privirile la poporul nostru dela țară, care formează puterea neamului nostru, și care s'a arătat și până acum ca un pămînt primitor și roditor, — căutînd să-l luminăm cu toate mijloacele culturale moderne (de lume nouă), să-i dezvoltăm încrederea în puterile proprii, și astfel să facem dintr'nsul un popor de sine știutor și tot mai folositor sieși și țării, pe care o iubește cu atîta căldură“...

Iar dacă de gîndiri și simțiri atît de sănătos îndreptate spre popor, este însuflețită conducerea acestei mari însoțiri culturale Asociațiunea, — nu mai puțin de aceleași simțiri și de același fel de gîndire, e pătrunsă conducerea celeilalte însoțiri, a Societății de teatru, lucru ce reese din lucrările ei ducătoare de lumină în popor, la orașe și la sate, prin teatru, care, dacă alege pieșele bine, este o școală minunată, morală și națională, pentru popor, pentru tot neamul.

Ne pare tare rău că dl Dr. Mișu, președintele Societății

de teatru, împedat de morb, nu a putut lua parte la sărbările dela Blaj, ca să conducă însuși adunarea Societății de teatru, căci dsa își pregătise cuvîntul ce avea să-l spună în fața acelei adunări, și acela era iarăși un program, arătător de căi de lucrare, un îndrumător al tuturor celor ce țin să muncească pentru înălțarea acestui neam și asigurarea viitorului lui! Am avut bucuria a putea vedea vorbirea pe care dl Dr. Mișu voia s'o rostască la Blaj și ne luăm voe a scoate din ea o parte numai, căci e destul ca ea să ne arate de ce gîndiri și simțiri să călăuzește în lucrarea sa conducerea acestei a doua mare societate culturală a noastră.

Aducîndu-și aminte, că adunarea să țină pe locuri sfinte, pe cari s'au ținut de părinții noștri alte mari adunări naționale cari au dat programe de lucrare, croială mare de muncă pentru neam, idei înalte, — dl Dr. Mișu spunea:

...«De sigur nicăiri nu este locul mai nimerit ca aici, să ne punem întrebarea: Cum am gospodărit cu acel mînunchiu mare de idei românești, ce ne-au rămas dela înaintașii noștri, cari nu arareori au fost adevărați eroi ai gîndirii, simțirii și fapturii românești? — Aici e locul să ne cercetăm pentru a vedea, judecat din punct de vedere românesc, cari ne sunt cugetele, dar mai ales, cari ne sunt faptele? — ce duh stăpînește viața noastră singuratică și de obște?, — cum ne împlinim îndatoririle noastre sfinte față de biserică, școală și problemele Asociațiilor noastre culturale?, — cum cinstim limba noastră «dulce și frumoasă», cel puțin pe acolo, unde folosirea ei ne-a rămas îngăduită, sau unde nu e chip să fie împedată?, — ce sprijin dăm și ce dragoste păstrăm scrisului românesc, reprezentat astăzi, spre bucuria noastră, acasă și în regat, prin scriitori de valoare, cari pot să formeze mîndria

ori-cărui neam?, — cari ne sunt preocupările serioase pentru rămășițele vechi și începuturile noi de artă și muzică românească, apreciate adeseori mai drept de cătră străini, decît de cătră noi?, — *îndeosebi însă aici e locul, să ne dăm seamă, dacă am făcut și facem noi tot, ce, cu bun spor, am putea face, pentru luminarea și înălțarea semenilor noștri celor mulți, mici și buni, din satele românești, prin a căror trudă și hărnicie, ne-am ridicat și trăim și astăzi, cei mai mulți din noi, în stările, la cari am ajuns?»*

Repețim, ne pare rău, că dl Dr. Mișu nu a putut merge la Blaj, ca să spună însuși, cu graiul său ales și de toată lumea cu respect ascultat, aceste cuvinte, aceste trageri la răspundere, zecilor de mii de Români, mai ales cărturarilor de tot felul și de peste tot locul, adunați acolo! Și nerostite însă, aceste cuvinte arată de ce simțiri și de ce gîndiri e calauzită conducerea Societății de teatru: de aceleași ca și conducerea de azi a Asociațiunii: avîndu-și privirile îndreptate „spre cei mulți, mici și buni ai satelor noastre!“...

Și aceasta este mîngăerea noastră mare. În această privire cuminte, vedem noi chezeșuită pornirea pe calea cea bună a muncii noastre culturale, intrupate în cele două mari Societăți ce și-au ținut adunările la Blaj!

Un lucru însă trebuie să-l știm cu toții: Nu e destul ca conducerea celor două mari societăți culturale românești, să fie pătrunsă de simțiri și gîndiri așa cumînți, ci și noi toți, cărturari dela orașe și dela sate de-opotrivă! Și toți în același fel, să ne avem privirea ațîntită și inima aplecată „spre cei mulți și mici și buni“ ai satelor noastre, și prin toate cuvintele și prin toate faptele noastre, spriginitori și înălțători și spre bine îndrumători ai lor, să fim, — și atunci — Dzeu cu noi este!

Praznicul național dela Blaj.

Patru zile lungi de vară de-arindul au serbat în istoricul Blaj, douăzeci mii de oameni botezul culturii neamului românesc din Ardeal și Țara ungurească! Douăzeci mii de oameni, dintre cari abia jumătate au fost țărani, alergat-au Duminecă la Blaj, nu numai ca să fie de față la ședința „Asociațiunii” pentru cultura poporului român, ci ca să dea dovadă despre trăinicia și puterea de viață a neamului nostru! Dela 1848, anul sfânt al renașterii noastre naționale, niciodată atîta lume românească nu a fost adunată la un loc, și niciodată văzduhurile nu s'au cutremurat de atîtea chiote de bucurie! Douăzeci mii de oameni în frunte cu șasă Archierei, și alătura de ei cei mai vrednici conducători ai destinelor neamului nostru, și împreună cu un număr mare de scriitori români din Țara Românească, au jurat în aceste patru zile, între părășii Blajului, credința vecinică steagului culturii românești și unității noastre culturale! Și a doua oară dela 1848 s'a pus blăstăm pe acei, cari din foloase personale mirșave, ar cerca vre-odată să dezbine pe acest neam, care are un singur ideal, un singur scop de viață: să trăiască ca neam deosebit, ca neam de *Români!*

Voi toți aceia, cari nu ați putut lua parte la praznicul dela Blaj, repetați jurămintele acestea și faceți aceeaș sfîntă făgăduință!

— Nu putem da pe larg în foaia noastră săptămînală toate vorbirile rostite la Blaj, de aceea vom schița numai pe scurt curgerea acestor serbări, rămîinînd, ca părțile frumoase ale vorbirilor să le aducem pe rînd în numerii următori.

Pe drum.

Cu trenul repede de Duminică după prînz, au mers la Blaj cei doi episcopi gr-orientali: Ignatie Pap și Dr. Miron E. Cristea. Toate vagoanele trenului erau pline de lume românească, și bătășeni cei din Țara Ungurească, venînd pe linia Piski-Teiuș, în gara dela Teiuș să întîlniră cu Bihoreni și cu Maramureșeni ce veneau pe linia de cătră Cluj. Dela Teiuș trenul cu vagoane înmulțite, a pornit o spre Blaj, unde la 6^{1/2} a ajuns fiind așteptat de o mulțime uriașă de oameni! Pe episcopi i-a salutată Dl Dr. Izidor Marcu, căruia i'a răspuns P. Sa episcopul Pap. Publicul a izbucnit în urale puternice, cînd vorbitorii au accentuat unitatea în gîndurile noastre, și că deși sîntem două credinți (confesiuni), sîntem totuș numai un trup și un suflet! Ceva mai tîrziu la 7^{1/2}, a sosit din

spre Sibiu, peste Copșa, I. P. S. Sa Metropolitul Mețianu, apoi harnicul președinte al Asociațiunii A. Barseanu și alți conducători din Sibiu. La 9 apoi a sosit P. S. Sa Episcopul Dr. Radu, dela Oradea mare; Episcopul Hoszu dela Logoj sosise în seară cu automobilul.

Cînd Arhieriei și-au făcut intrarea în oraș, clopotele Catedralei, în dangăte mărețe, de sărbătoare, au dat de știre sosirea, iar în ferestrele caselor s'a aprinsoră sute de lumini cari își răspîndeau razele lor feerice spre buchețele de flori puse anume în ferestri! Vrednic de amintit e, că chiar și unii streini își luminaseră ferestrele și într'un loc am văzut și o inscripție nemțească: „Bine ați venit la iubileul de 50 de ani!” După 8 s'a ținut *sara de cunoștință*, după care lumea s'a resfirat pe la sălașe.

Luni dimineața

un public uriaș s'a adunase pe piața dinaintea catedralei așteptînd Archierei, cari au sosit în frunte cu Mețianu și Dr. D. Radu urmați de o suită aleasă. Metropolitul Mihályi a venit ceva mai tîrziu, în trăsură.

Poporul îmbrăcat în haine de sărbătoare, cu steaguri albastre, a izbucnit în urale asurzitoare, cînd arhieriei îmbrăcați cu blănilor bogate, binecuvîntînd în dreapta și în stînga și-au făcut intrarea în Catedrală. A fost o clipă măreață, de neuitat, vederea aceasta, peste care soarele își revărsa cu atîta sfîntenie potopul de raze.

Liturgia a fost slujită de Metropolitul Mihályi și alte fețe bisericești, iar după terminarea ei s'a deschis

Adunarea „Asociațiunii”

în catedrală. Cuvîntul de deschidere l-a rostit viceprezidentul Andrei Bârsan, a cărui vorbire a fost primită cu multă însuflețire fiind ades intrerupt de aplausele publicului. (În fruntea foii dăm cîteva părți alese din ea). „Asociațiuna” au înființat-o părinții nostri — zice Andrei Bârsanu, conduși fiind de dorul lor de lumină, de înaintare și de simțul lor de ținare laolaltă națională.

„Vulturul (poporul românesc), ce fusese înlăntuit atîta vreme, își întinse aripile, în care simția încă destulă putere și să pregătea a-și lua zborul spre soare, spre sfere mai senine, pe care le doria cu atîta sete, dar de care fusese ținut departe pînă acum!” — spune cu glas dulce, la inimi străbătător, iubitul Barseanu, și lumea îi sorbea cuvintele alese.

La adunarea Asociațiunii afară de prelați a mai luat parte și comitele-suprem (fișpanul) Szász și au ținut vorbiri, afară de Andrei Barseanu, Metropoliții Mihályi și Mețianu, apoi părintele prepozit Ioan M. Moldovan.

La sfîrșitul ședinței s'a trimis o telegramă omagială Măiestății Sale Francisc Iosif I. și marelui binefăcător al neamului românesc Vasile Stroiescu. S'au ales comisiile și s'au cetit propunerile înaintate Asociațiunii.

Banchetul...

În curtea gimnaziului, într'un pavilion (șopca) uriaș, cît jumătate de curte, s'a ținut la 2 ore banchetul (prînzul împreună). La mesele întinse 1100 persoane au mîncat, (ori cel puțin voiau să mînce) iar mulțime mare, ca vre o 4000 de oameni, năpădise logele pavilionului și locul în afară de pavilion, ca macar să vadă banchetul și să audă pe vorbitori. La banchet au vorbit: Andrei Bârsan, Vasile Goldiș, Metropolitul Mețianu, Metropolitul Mihályi, asesorul Ivan, comitele suprem Szász, deputatul Dr. St. Pop, George Pop-de-Băsești, apoi, afară de program, poetul Octavian Goga și protpp. Dr. Dăian din Cluj.

După vorbirea lui Andrei Bârsan pentru Împăratul-Rege, muzica cîntă „Doamne ține și proteje”, iar după cuvintele însuflețite ale lui Goldiș pentru archierei, muzica e cîntat un cîntec (imn) anume făcut pentru Archierei de maestrul Mureșianu din Blaj. Lumea însă părea că nu e mulțumită cu atîta cînte adusă Archiereilor de față, — ci aducîndu-și aminte că ce frumos stă cînd să plînesc cuvintele: „Preoții, cu crucea în frunte!” — publicul sculat în picioare și cu capul descoperit, a cîntat cîteva strofe din imnul nostru național: Deșteaptă-te române! „preoți cu crucea în frunte!”

Petrecerea populară.

După banchet cam pela 4^{1/2}, s'a ținut petrecerea populară în piață. Au luat parte următoarele comune din jurul Blajului: Valea-Sasului, Lunca, Hususău, Căplina, Lupu, Manărade, Spini, Zelod, Bănaci-Jidovei, Sănmiclăuș, Cenade, Spătac, Veza, Pănade, Sancel, Cuifud, Cergăul-mare, Cergăul-mic, Beșinău, Roșia, Șoroștiu, Tău, Țapu, Ohaba, Cheslăr, Glogoveț, Obreja, Tîr' Crăciunel, Bucerdea, Cisteiu și Făget.

Țărani îmbrăcați în haine de sărbătoare, fiecare în portul satului său, și adunați în grupuri au pornit dela șura Metropolitului și vioși, între cîntece de vioare și fanfare, cu steaguri albastre, au străbătut drumul pînă în piață, unde apoi s'au încins în hore. Soarele s'a oprise părăcă mirat pe cer și nu voia să apună, așa i era și lui de drag neamul acesta, treaz și cuminte, care în clipele acestea de

fericire și libertate, frămîntă pămîntul sub picioare și-și descărca în chiote voia bună.

O pildă mult grăitoare.

În mulțimea uriașă ce a luat parte la sărbările dela Blaj, am întîlnit de pe meleaguri îndepărtate patru țărani români, cari auzind de „Libertatea” despre sărbările dela Blaj, au pornit cu suflet voios ca să aducă și ei prinos culturii românești. Acești patru țărani sînt: Vlad Gligor, Vlad Dănilă, Bădan Arsenie și Oltean Augustin din Băla, din jurul Oporheiului.

— Singuri a-ți venit fraților, întreb și unul din ei îmi răspunde duios: — Singuri, că dl părinte și dl învățător n'au venit, ci-că costă mult și n'au bani.”

Mi-au povestit apoi, că au cunoscut și au vorbit cu dl Osvada, dela „Reuniunea proprietarilor de vite”, care le-a arătat și pe alți domni de-ai noștri.

Frații țărani din Băla erau foarte mulțumiți de toate acestea și 'a ochii lor cumînți și buni să citia parcă vecinica poveste: că viitorul de aur al neamului nostru să sprijină numai pe acești țărani oropsiți, cari să știu însufleți atît de mult și cu caripoți face minuni, dacă te știi purta cu ei!

Concert, bal, teatru.

Luni și Marți sara a fost concertul maestrului Mureșan, care s'a pregătit cu frumoase cîntece pentru a ridica strălucirea acestor serbări. Compoziția nouă a dlui Mureșan: „Mănăstirea Argeșului” a fost un privilegiu de rară bucurie. La concert s'au dat sprijinul și cunoștința artiști: Marcuș, Ionel Crișian, Corfescu și Triteanu, apoi dnii: O. Mureșan, Vasile Popovici, dna Victoria Carșai și dra Eugenia Deac. După concertul de Marți sara s'a ținut în sala de gimnastică a gimnaziului balul, la care s'a strîns atît de multă lume, încît nu s'a putut juca aproape de loc, doar spre dimineață, cînd camenii ruși de oboși s'au mai dus să se culce.

Mercuri sara s'a dat teatru jucîndu-se piesele: Schinteia și „Cuib de șoimi”; au declamat și renumiții artiști din București: Dna Aristiția Romanescu și dl Petre Liciu, cari au secerat ovații frumoase.

Marți dimineața

s'a slujit iarăș iiturgie și apoi un parastas în cimitir pentru Intemeietorii Asociațiunii. Cuvîntarea frumoasă a ținut-o dl I. F. Negruțiu. După terminarea acestora în pavilionul din curtea gimnaziului s'a ținut:

Adunarea „Societății pentru fond de teatru român”

care în lipsa dlui președinte Dr. I. Mihu și a dlui vice-președinte V. Onițiu, a fost deschisă de cel mai vechiu membru în comitet, de Vasile Goldiș, care spune că „Societatea pentru fond de teatru” e soră dulce a „Asociațiunii”, cu care mîna în mînă lucrează pentru înaintarea neamului nostru. După asta a ținut un discurs mai lung episcopul Dr. Miron E. Cristea făcînd istoricul desv:

tării teatrului peste tot, arătând chemarea nobilă ce el o are, de a forma caractere, de a face sufletele mai bune! Vorbește despre felul cum s'a dezvoltat teatrul din serviciul bisericesc la Greci, cum a trecut apoi, din obiceiurile păgâne, la creștini.

La noi la Români din Ardeal teatrul are o însemnătate îndoită și datorită sfântă a Arhierilor e, să se înșirue sub stindardul culturii românești, — zice episcopul Cristea, — și apoi urmează: «am venit aici, fiindcă am vrut noi Archiereii, ca ființa noastră defață, să fie îndemn, ca desbinările, deosebiri să piară!, când e vorba de cultura noastră națională!»

Di protopop Cheșianu, ne dă câteva date despre începutul teatrului nostru în Ardeal și salută adunarea generată.

Dr. V. Branisce, (Lucej) ține o interesantă conferință despre actul de botez al unui anumite: «Societatea națională română» înființată la 1848.

Înainte de conferința dlui Dr. V. Branisce se aleg comisiile și apoi la sfârșit să cetește telegrama dlui Onițiu, vice-președintele «Societății pentru fond de teatru», care e împiedecat a veni.

Îndată după terminarea ședinței «Societății pentru fond de teatru» să ține:

Ședința II-a a „Asociațiunii”,

în care ține o frumoasă conferință docentul universitar cu o cultură vastă, dl Dr. Iosif Popovici, despre Ioan Maiorescu, care a luptat cu cea mai puternică armă pentru drepturile neamului nostru: cu *peana*, și fiind discursuri pe timpul revoluției. Vorbele lui: «să învâțăm, căci numai atunci știm ce avem și ce ne lipsește», au însemnătate foarte mare în timpurile noastre de grea cumpănă.

Urmează conferința iubitului poet Octavian Goga, căruia i-se arată deosebite semne de iubire. Dsa vorbește despre «Literatura românească în veacul al XIX», pe scurt despre trecutul Blajului și însemnătatea acestui oraș în istoria noastră culturală, trece apoi la poetul Mureșan, care a scris: *Deșteaptă-te Române*, la urmașii acestuia, cam slabi, și ajunge la marii scriitori Slavici și George Coșbuc.

Inchizându-se ședința, lumea s'a respirat, Archiereii luind prinzul în tovărășia mai multor bărbați conducători, la Metropolitul Mihalyi, iar gazetarii în Veza, la

Banchetul presei

pe care l-a dat foaia din Blaj: „Unirea”. Între gazetari a fost și maestrul Caragiale și apoi artistul Petre Liciu, care a desfășurat publicul cu câteva declamații.

După amiază

s'a ținut ședința a II. a Asociațiunii, în care comisiile alese au raportat despre cele încredințate lor și s'a ales președinte în locul regretatului Iosif Șterca Suluțiu, vicepreședintele de până acum *Andrei Bărsanu*. S'a ales apoi locul pentru adunarea viitoare, s'au luat măsuri pentru verificarea protocolului și s'a încheiat adunarea generală.

Tot marți după amiază la 5½, s'a ridicat în văzduh și aviativul Vlaicu și a zburat 32 minute între 700—800 metri înălțime. Despre acest zbor scri deosebit.

Seara a fost Concert.

Mercuri dimineața

s'a ținut Liturgie și Dexologia cea mare, după care a urmat

„Ședința a II. a Societății pentru fond de teatru român.”

În ședința a ținut o conferință despre public și teatru dl Dr. Horia P. Petrescu, iar comisiile au raportat adunării și s'a ales locul pentru adunarea viitoare.

După amiază

s'a ținut ședințele secțiilor științifice, iar Sara s'a dat teatru.

De amintit mai sunt la sărbătorile dela Blaj:

Expozițiile,

care au fost aranjate în edificiul gimnaziului, unde s'au putut vedea: Expoziția istorică, cu interesele ei rămășițe, apoi Expoziția de lucru de casă, Expoziția de silvicultură și agricultură, Expoziția de pictură și Expoziția „Atelierului de țesătorie” din Orăștie, unde s'a expus spre vedere publicului o mulțime de lucruri pregătite în acest atelier: covoare, mai mari și mai mici, haine preoțești, prapori, costume naționale, ștergere foarte frumoase și alte și alte lucruri, cari dovedesc o înțelegere române în arta cusutului și a țesutului, și mai ales a vredniciei conducerii acestui Atelier! Lucrurile expuse au stors admirația tuturor, dar mai ales a caspetilor veniți din România. Noi am rămas încântați de cele văzute aici...

Am dat în treacă o icoană a marilor sărbători culturale dela Blaj. simplu înșirind faptele, fără a fi putut reda însă însufletețirea lumii adunate aici! Dar numai acela, care la aceste serbări a cutreerat străzile prăfoase, s'a îmbulzit la adunări, a cercat să străbată prin șirurile dese în catedrală, fără să poată răzbi s'asculte slujba dumnezeiască, — numai acela care, istovit de multa alergătură, sara în loc să-și odihnească trupul oboșit pe patul moale de acasă, a alergat la concertele maestrului Mureșanu și a ascultat pe artiștii din România, — în sfârșit numai acela care s'a îndesuit adunându-și toate puterile pe «Cîmpul Libertății», să vadă cea mai mare izbîndă a zilelor: *zborul lui Aurel Vlaicu*, numai acela poate simți ce a fost în Blaj, ce a fost acest praznic de patru zile al neamului românesc din Ardeal!

Seb. Bornemisa.

Aurel Vlaicu...

Zborul lui minunat la Blaj!

Cele mai mărețe clipe la sărbătorile dela Blaj, au fost fără îndoială cele pricinuite de iubitul inginer Aurel Vlaicu, care în fața a 30.000 oameni a încălecat pe zmeul său: A. Vlaicu II, și a cutreerat prin înălțimile văzduhului 32 minute într'una (jumătate de cias), la înălțime de 700—800 metri! Întinsul Cîmp al Libertății și toate dealurile din jurul lui, Marți după amiază au fost tixite de mulțimea uriașă de lume, care nici-odată nu va uita fericitele clipe, cînd a văzut a-

cest zbor minunat, care e o biruință a minții agere și iscoditoare românești!

Au fost și streini, Unguri, Sași, Jidani, și au rămas împreună cu noi mirați, de învingerea geniului românesc, și au simțit un fior în suflet, gîndindu-se în momentele acelea, că în Ardealul românesc, cel dintii care arată marea minune a zilelor noastre, este — *un Român!*

Laudă ție Aurel Vlaicu, o draslă a acelui rînd de oameni, care să ia pe întrecere cu neamurile străine pe toate terenele!

Dacă în celelalte zile erau la Blaj 16—20.000 oameni, apoi pe ziua asta au mai venit barem 10.000! Cit puteau vârșă trenurile cu număr de trei-ori mai mare de vagoane ca altele, apoi ce au năvălit din satele vecine! Era plin Cîmpul Libertății, apoi dealurile ce-l împrejmue albe de lume, și pe coperișele caselor om peste om!

În mijlocul unei așa lumi, și-a făcut Vlaicu zborul seu minunat. Au mai cercat niște streini la Brașov, dar n'au putut. Au înșelat numai lumea.

Vlaicu însă a zburat și azi bucuria e a noastră!

La 5 ore 25 minute mașina de zburat a fost scoasă de monterul Ioan și de 6 flăcăi români, din marele hangar (șopron a-nume) făcut de scînduri. Peste câteva clipe să ivește Vlaicu, merge cîțiva pași înainte, privește cerul jur-împrejur și intră apoi iar în hangar, ca 2 minute mai tîrziu să apară din nou, îmbrăcat în haine de zburător, cu căciula de pele pe cap. Publicul a izbucnit în strigăte puternice, iar Vlaicu după-ce cercetă mașina, să așeză în ea.

Strigătele încetară deodată și lumea își ținu răsufierea. Ioan, monterul lui Vlaicu, învîrti helicele, motorul începu a lucra, iar cei șase flăcăi, în frunte cu fratele lui Vlaicu, țineau de mașină, ca să nu plece așa deodată. La un semn dat de Vlaicu ei lăsară de ea, mașina fugi abia ca 6 metri pe pămînt, pe roțile, și-apoi să ridice, ca o minune, la o înălțime de 30 metri. Cit ai clipi din ochi, mașina să urcă apoi repede și ajunse înălțimi de 100 până în 200 metri. Publicul izbucni în strigăte de bucuria izbînzii, și strigătele ținură vre-o 10 minute! Oamenii perzîndu-și cumpătul de bucurie, fluturau pălăriile în văzduh! De pe dealurile, cari încunjură Cîmpul Libertății, de pe coperișul caselor din oraș și din grădini, sosiau asemenea strigătele acelor vre-o 10.000 oameni săraci, cari să ingrămădiseră pe acolo să vadă pe „ăla, care zboară” fără plată... Și Vlaicu, rece, cu fruntea încrețită și nepăsător

mergea acum pe zmeul său, ca din poveste, zbură tot mai sus și o porni spre Alba-Iulia! Ajungînd de-asupra dealurilor, să întoarse și încunjură de 3 ori Cîmpul Libertății, zburînd a doua oară peste Catedrală, peste piață, până deasupra reședinței Metropolitului Mihalyi, ca să-i mulțumească de prinzul dat în aceea zi. A făcut cîteva virage (întorsături) de o frumuseță neîntrecută, în un loc din cale-afară mic. Să ridica, să cobora, să ducea în dreapta, în stînga, cum vrea, mașina i-să supunea ca un călușel ascultător, — apoi după ce făcu aceste probe de supunere a mașinei, îi dete drumul la larg, la un zbor mai lung. Pe de-asupra publicului, care încă tot striga de bucurie, făcea cu mîna din înălțimea, acum de 700 metri, mulțumind celor 30 mii de oameni, cari priveau cu sfîntenie spre Românul stăpîn pe văzduhuri! După-ce a încunjurat a treia oară Cîmpul Libertății, Vlaicu a făcut un drum mai lung, de vre-o 10—15 kilometri, spre Alba-Iulia, așa, că abia să mai vedea ca un uliu, iar cînd s'a întors, departe de public s'a coborît frumos, lin, ca o pasăre măiastră!

În minutul acesta publicul rupse zăguzul și cordonul opritor al jendarmilor, alergînd în goană nebună spre Vlaicu, pe cari apoi l'au ridicat pe brațe și n'chiote de veselie l'au dus spre hangar, unde-l așteptau Episcopii Cristea și Radu, cari binecuvîntară pe sărbătoritul adus pe brațele mulțimei și îi sărutară fața pămîntie și stropită de benzină. Asemenea îi fericiau părinții, cari erau de față și plîngeau de bucurie, precum plîngeau de fericire mii de Români, văzînd frumoasa izbîndă!

Așa s'a încheiat această mărețată sărbătoare, ca și care neamul românesc n'a mai văzut!...

Zbori Vlaicule, zbori și nu te uita spre noroiul, în care ne ducem noi greul vieții!..

*

— Un ungar, încîntat peste măsură și el, dar nelăsîndu-1 inima să zică „Trăiască Românul”, a strigat și el: „Eljen a honfitárs!” (trăiască-ne concetățeanul)...

— Corespondentul unui mare ziar englez (Times) venit din Viena să vadă sărbătorile și zborul, a mătrurisit, că a văzut zboruri multe cu alt fel de mașini, dar nici o mașină plăcută și la vedere și cu care să se facă zboruri așa de mlădioase, elegante, ușoare și sigure, — n'a mai văzut!

Trăiască Vlaicu!

Cunosc și ei vrednicia noastră!

La marea adunare culturală dela Blaj, a fost de față și comitele suprem (fișpanul, comitatului Albei de jos) Szász József, ca trimis al guvernului, ba și al Impăratului. Căci trimițându-se invitații și la Cancelaria de Curte a Maestății Sale și la guvernul țării, — ci-că și Maestatea Sa a dorit să fie de față la praznicul Românilor prin un trimis oarecare, ca și guvernul. Și așa ministerul a trimis pe Capul comitatului, pe fișpanul. Și după ce a luat parte la adunare și la sărbătorile din jurul ei și la banchetul de după adunare (în ziua de Sântămărie), — fișpanul, vorbind și el despre cele văzute aci, a făcut mărturisirea foarte prețioasă pentru noi Români, zicând că:

...a primit cu foarte mare plăcere însărcinarea asta din partea guvernului, fiindu-i una din cele mai plăcute însărcinări ce a primit, — și el va face cătră guvern o dare de samă din cele mai prielnice (mai favorabilă, cu veste bună), de vreme-ce, zice, ori-și-cine care a luat parte la aceste sărbări, spre cari nu numai poporul românesc, ci chiar și guvernul a privit cu bunăvoință, — a putut să se încredințeze *despre înaintarea și înălțarea în cultură națională a acestui popor vrednic!*

Așa grăește fișpanul. Dar afară de fișpan mai erau de față doi redactori unguri, unul din Cluj, altul din Pesta, cari să dea samă foilor maghiare despre ce văd la Blaj. Și și redactorii unguri au rămas cucerii de cele văzute și unul din ei scrie în foaia sa:

...«Urișe în întinderile și în roadele lor, sărbătorile iubilare ale «Asociațiunii», sunt dovadă vădită despre dezvoltarea și cucerirea României!

«Românesc e aici (în Blaj) totul, și sărbătoarea de azi e vedenia primejdieoasă a unei Culturii românești în desvoltare!

«Românul nu cunoaște alt scop afară de creșterea copilului său, iar bisericile ajută acest scop, care, — politică încoaci, politică încolo, — e scop nobil!

«În școală pe micii Valahi îi deprind la învățătură multă. Și așa cresc o pătură românească de mijloc, de o înfricoșată istețime (inteligentă).

«Noi trebuie să spunem, că sărbătorile dela Blaj dovedesc înaintarea îngrozitoare a poporului românesc! Din sălbateci ce erau, au ajuns ființe culte, pe a căror înaintare economică și intelectuală (în ale științei) am putea fi chiar mândri, dacă cei cari din sălbateci ajunseră culți, — ar fi ai noștri și nu dușmani vicleni! Spunem tot ce e adevărat, bun și nobil despre înaintarea Românilor, căci mai aprinzător nu putem aștia! (Pe cine? Pe Unguri contra Românilor, că de ce nu-i opresc cumva în înaintarea lor? Dar cum ar putea-o face?).

«Secretarul de stat Jeszenszky (făuritorul de mizerabile planuri de a răpi Românilor drepturile lor!) s'a întors prea târziu în viața de obște!

«Din nebleznicia guvernelor, am pierdut mereu stăpînirea și azi nu putem face altceva, decît să scriem despre *biruința culturii române!* Aștia. Cu asta vrem să aștia».

Așa scrie necăjitul patriot, care văzînd cele dela Blaj, să vede că i-a stat în gît osul ce și-a scos pe tăier la prinzul Valachilor! Să le stee numai în gît, cît de mult. Iar noi să muncim cu zor, pentru răspîndirea și întărirea acestei culturi naționale în tot poporul, — și atunci putem privi cu bune nădejdi la viitor!

Nu stați tot în genunchi!

— Dela adunarea dela Hațeg. —
Cuvîntarea dlui Dr. V. Bontescu.

Fraților! Din multele, frumoasele și însuflețitoare vorbe ce vi-s'au spus, una singură vreau să vi-o mai amintesc, una, pe care ați auzit-o acum în urmă: „Nu vă purtați nici cînd ca *tufel!* Pentru-că, fraților, vina și păcatul nostru cel mai mare este acela, că noi suntem prea *plecați cu grumazii* prea căciulitori tuturor acelor cari poartă straie străine!

Fraților, răsfoind așa prin cărți vechi, am citit de pe vremea aceea cînd s'a făcut în țara franceză revoluția cea mare, care a dat dreptate, frățietate și libertate tuturor popoarelor, am citit o vorbă înțeleaptă, scrisă de un învățat francez, care zicea mulțimei, care și atunci să plîngea că era nerdeptățită ca și acum:

„De ce vi-se pare vouă că

acei cari vă stăpînesc, acei puțini cari vă țin în jug, de ce vi-se pare că sunt tari și atotputernici? De ce vi-se pare că aceia sunt mari? Pentru-că voi stați totdeauna în genunchi, și, în ghenunchi stînd, vedeți mai mare pe cel care altcum nu e nici mai mare, nici mai puternic și nici mai înțelept decît voi“. (Aplause).

Fraților! Cînd vă chemăm noi aici la adunări de acestea să auziți cuvîntările fruntașilor, și stați ceasuri întregi în picioare, de aceea vă chemăm, ca stînd în picioare cu capul sus și cu fruntea ridicată, să vedeți că Dvoastră cei mulți sunteți domni, și mai ales că ați putea fi domni în țara aceasta!

Dacă dvoastră, în urma vorbirilor cari s'au rostit aici în adunare, cu această singură învățătură vă veți alege, dacă veți fi învățat numai cu un pic mai mult, numai cu o umbră mai mult să fiți oameni adevărați, după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, și să nu mai fiți slugi plecate tuturor, — atunci în inima și sufletul nostru va fi liniște, pentru-că o țară numai atunci e puternică și mare, cînd are cetățeni cari să țin pe ei oameni, după chipul și asemănarea lui Dumnezeu! (Trăiască).

Fraților, n'ați auzit Dvoastră din partea acelor cari vi-au vorbit aici, nici un cuvînt de ură ori de dușmănie, nici la rău n'ați fost învățați, ci numai cuvinte de dragoste vi-s'au spus. Ce cerem noi pentru toate popoarele țării? Și pentru dvoastră și pentru celelalte popoare! Cerem să fie asemenea om cu om și cetățean cu cetățean în țara aceasta, să fie asemenea iubitori unul față de celalt și cu toții împreună toate neamurile țării! Dar cînd o cerem noi asta, atunci și avem dreptul, — cum au făcut-o acei cari au vorbit aici, — să ne plîngem de nedreptățile ce nouă ni-să fac, pentru că prea mult a suferit poporul nostru aici în țara aceasta și mai ales cel din țara Hațegului! Căci poate nu e un singur petec de țărîină, unde mai multe lacrimi și mai mult sînge să se fi vărsat decît aici! (Trăiască)!

Cu vitejia strămoșilor e frumos să te mîndrești, și de cinstea și hărnicia lor e bine să ți aduci aminte ca să poți câștiga putere pentru viitor, dar din mîndria strămoșilor, din hărnicia lor, din sîngele vărsat de dinșii, nu-ți poți ține copiii tăi, și ei ar muri de foame dacă nu ți-s'ar da dreptatea ca răsplată a vredniciei și a trudei tale de toate zilele! Pentru noi, poporul din acest colț de țară, să poate zice că s'a împlinit cupa durerilor, a lucrărilor și a suferințelor! Voi, puternicii acestei țări, dați-ne dreptate odată, nu așteptați ca noi să ni-o luăm! (Trăiască).

Dar Fraților, noi nu suntem din aceia cari luăm cu puterea, suntem dintr'acșia cari mergem pe calea cea dreaptă și chiar pentru

aceea, ca încoronare a adunării acesteia, vă propun Dv. să înaintăm la treptele Tronului, jalbă, ca M. Sa Impăratul să îndrume guvernul țării ca să introducă dreptul votului universal pentru toți, pentru-că numai deputați aleși din voința adevărată a poporului vor putea aduce legi mai bune, făcute pentru fericirea poporului! Și mai ales acum, cînd e vorba de noi sarcini și de votarea de mai multe cătane, să rugăm pe M. Sa Impăratul ca să conțenească cu dările, pentru-că e atît de istovit poporul acesta, încît n'are să-și pună îmbucătură în gură, necum să mai strîngă bani gata pentru cătane mai multe, pentru arme nouă și noi tunuri. Cînd n'ai tu cu ce-ți cumpăra biet ferul plugului ca să-ți poți primeni grăunțele, ce grabă te apucă de tunuri? Noi suntem oameni pacinici! Până cînd nu ni-se va da puțința ca noi în țara aceasta să trăim bine, ca copiii sănătoși și luminați la minte să nască mamele noastre, până atunci de unde să aștepte M. Sa Impăratul cătane bune pentru apărarea țării? Până atunci poporul român și popoarele țării nu vor da, nu vor vota legi nouă pentru asuprirea și mai grea a popoarelor, până nu vor întocmi și legi de așa fel, ca popoarele toate să poată trăi bine și fericite. (Trăiască).

Correspondență.

Porniri nobile pe Valea-Murășului.

Motto: Bine e să știi la moarte
Că în urmă lași un nume.

Al. Vlăduț.

Reghinul, vechia reședință a vestitului istoric Petru Maior, ne vestește și de data asta porniri frumoase culturale.

Să știe să anul trecut Societatea pentru Fond de teatru și-a ținut adunarea în Reghin, înființînd aici o filială, și cu conducerea ei a încredințat pe vrednicul dn Iosif Popescu. Filiala Reghin a Societății pentru Fond de teatru și-a ținut adunarea ordinară în frunța comună Jabenită, Dum., în 13 Aug. n. Venind însoțit de domni: Dr. Ioan Harșia, directorul Despărțămîntului Asociațiunii, Dr. Teodor Popescu, avocat, Sabin Popescu, secretarul filialei, și de mai mulți membrii al fondului de teatru și alții, a fost frumos primit la școală.

Președintele într'o vorbire avlntată face istoricul Societății pentru fond de teatru, îl aduce în legătură cu „Asociațiunea“, pomenește pe membrii fondatori, și apoi arată scopul Societății. Urmează raportul secretarului, înscrierea de membri și celelalte forme oficiale, după cari președintele mulțumește publicului pentru sprijinul ce l'a dat adunării.

Sara am avut să vedem o producție frumoasă și anume: D. Florian Pop, vrednicul învățator la Cașva, a predat cu tinerimea dn

Cașva trei piese mărunte teatrale, jucate foarte bine!

La petrecerea ce a urmat, tinerimea din Jabenița a jucat un frumos joc de Călușeri. Apoi joc până în zori.

Stipendii dela Asociațiune.

CONCURS.

„Asociațiunea“ va da pentru anul școlar 1911/12 următoarele stipendii:

1. Din „Fundatiunea Ioan Petran“ două stipendii de câte 300 cor., pentru studenți universitari români, din Cluj. Cei împărțiți vor fi obligați a lua parte la „Masa studenților academici“ din Cluj.

2. Din „Fundatiunea Ioan Gallianu de Kecskés“ un ajutor de 120 cor., pentru un elev român, care urmează la vre-una din școlile medii din Transilvania. Să vor preferi, în înțelesul literilor fundatiionale, descendenții familiilor Popu și Antoniu.

3. Din „Fondul Avram Iancu“ 100 cor., unui tiner român, dela școlile secundare (gimnaziu ori reale).

4. Din „Fundatiunea Radu M. Răureanu“ 80 cor., pentru elevii de școlile secundare din Ungaria.

Cererile să se înainteze comitetului central al „Asociațiunii“ (Sibiului str. Șaguna Nr. 6) până la 20 Sept. nou, însoțite de atestat de botez; testimoniu dela școală; atestat de paupertate; eventual de actele, cari să dovedească înruderia cu fundatorii.

Literatură

Oameni, cari au fost...

e titlul unei noi cărți a domnului Nicolae Iorga, învățatul profesor dela București și neînfrântul luptător pentru trezirea la conștiință a neamului nostru. E o carte mare de 500 pagini, tipărită frumos. Dar nu aceasta e de căpetenie. E o carte, care să nu lipsească din casa nici unui preot, a nici unui învățator, ba a nici unui țaran de frunte cu o pricepere cât de cât mai mărișoară. „Oameni, cari au fost“ e o carte, care rămâne, e poate singura carte din care putem lua puteri noi în luptele zilelor noastre, fiindcă ea ne înfățișează un lung șir de bărbați de-ai noștri, cari au fost și a căror trudă și muncă este! Teofil Francu, Moțul cu ochii albaștri, un prețios fiu al Ardealului, August Treboniu Laurianu, vizionarul, care voia să clădească cu noi și prin noi o Dacie nouă, Andrei Șaguna, Episcopul Popea, Simion Bărnuț, alături de Ioan Rusu-Șirianu, de scriitorul popular Ioan Pop Reteganu, de străinii ca Ibsen, Lueger și apoi lungul pomelnic al bărbaților români din Țară, — iată... cine sunt oamenii, cari au fost!

În câteva cuvinte, cu o putere de caracterizare rară, dl Iorga ne redă icoana vie a acestor bărbați ai neamului nostru și prin ei ne zugrăvește măreția unor vremuri trecute, a vremurilor de luptă îndrăjită pentru crearea unui popor românesc.

De cartea asta avem nevoie mai ales noii Ardeleni, deoarece... noi ne cunoaștem mai puțin trecutului Ș'apoi zilnic ni-s'aruncă în ochi din partea acelor, cu cari ni-s'a hărăzit să bem apă din aceleași izvoare, că: „voi Valachii, n'aveți istorie, n'aveți trecut, n'aveți oamenii...“ Ca desmintire a acestei nerușinate minciuni e cartea: „Oameni, cari au fost“... de Iorga. A o avea pe masă, însemnează a da dovadă, că-ți iubesti neamul, înseamnă, că respingi cu indignare nebleznecele batjocuri, ce ni-le-aduc streinii, la noi acasă!

Seb. Bornemisa.
stud. în fil.

* Cartea costă 3 cor. și 30 bani porto. Ca să meargă recomandat, să fie sigur, că nu o perde, pentru porto să se trimită 55 bani. Să capătă la „Librăria Națională“ din Orăștie.

NOUȚĂȚI

O vorbire, rămasă nerostită. Ne e încă tuturor în viuă aducere aminte căldura cu care a fost primit Cuvântul de deschidere rostit de dl Dr. Mihu la adunarea de anul trecut a Societății de teatru în Reghin. El a fost prins cu sete de ziarele și revistele românești și dat cu drag marel obște cetitoare, și tăcut și arătat ca un frumos rod de gândire românească!

Pentru adunarea dela Blaj dl Dr. Mihu își schițase un Cuvânt de deschidere, nu mai puțin prețios, și rău ne pare că, împedecat prin morb, n'a putut merge să-l rostiască, căci multe lucruri frumoase aveau de spus și de data asta. Arătăm la alt loc un punct din acea vorbire, dar nu ne putem reține a nu scoate la iveală la acest loc un alt punct din plănuitul cuvânt al dlui Dr. Mihu. Chibzuind asupra însemnătății culturai osebite naționale, dl Dr. Mihu își arată părerea dsale în următoarele cuvinte:

„Dacă este însă să statornicim o viață românească înfloritoare, în această țară locuită de neamuri felurite, — de un lucru trebuie să fim pătrunși, a-nume, că națiunile nu trăiesc decit prin cultura lor națională osebitală, căci un popor n'are alt mijloc de a să păstra, decit cultivându-și cu dragoste limba, sufletul și însușirile sale, rămase dela moși-strămoși, — iar din cultura neamurilor înaintate, împrumutând numai aceea, ce e ferment de progres real, ce poate fi asimilat, sau ce nu poate strica sufletul propriu!

„Cel-ce dorește dar' să ducă o viață românească în țara noastră poliglotă, trebuie să țină cu o hotărâre încăpăținată, cu îndărătnicie chiar, la cultura sa națională și la tot ce e specific al nostru!“

O, de-ar înțelege precum să cuvine, aceste grele adevăruri, cât mai mulți din Românii noștri, mai ales cărturărimea, dela orașe și de prin sate, căci mulți sunt, Doamne, printre noi, cari nu știu face deosebire între cultura noastră și cultura străină, cea care furișează pe nesimțite venin străin în inimă! Să se aște printre noi tot mai mulți „incăpăținați“ și „îndărătnici“ de aceștia doriți de dl Dr. Mihu, — că, vai Doamne, puțini sunt azi! Și pe acei puțini, cei mulți, mai „cuminți“, mai „practici“, li iau adesea în ris chiar!

Pe rînd. Trecem prin zile de ațita mare arătare a sufletelor bune românești și atât de luminată grăire a lor, — încît nu știm a cui glas să-l ascultăm mai întil, a cui vorbe să le trimitem, cu ajutorul tiparului, mai repede până în cea din urmă colibă românească, — că una ca alta e mai așezată, mai chibzuită, mai înțeleaptă. S'au rostit atîta frunțiși al neamului la adunările populare politice, ca cea dela Hațeg și celelalte, apoi atîta capi ai mișcării noastre culturale, la adunările culturale dela Blaj, încît nici folle de zi nu răzbesc cu a tipări luminatele lor vorbiri, îndrumări, povățuiri, decum noi, folle săptămânale! De aceea rugăm pe bunii noștri cetitori a fi cu îngăduință, că aducele-vom pe rînd spicuri din toate frumoasele vorbiri și face-i-vom și pe ei părtași a gusta din dulceața lor! Vom aduce pe rînd părți alese și din vorbirile dela Hațeg și din cele dela Blaj, — și ei le vor primi ca pe o hrană sufletească ce bine le va tihni, și azi și mine și poimîne! Numai pe urmă, după hrana de acest fel, să urmeze și faptele unuia fiecăruia în conglăuire cu bine îngrijita hrană!

Primejdia colerei prin care tot trecem de 3 ani, — iar ne bate la ușă! Moroc că iare aproape toamna și acea cumplit boală n'a apucat să străbată la noi mai în vară, căci atunci spaima și pustiirea ei putea fi îngrozitoare.

Acum este în Budapesta. În o fabrică s'au dovedit îmbolnăviri de coleră și un caz de moarte.

Ziarul „Az Est“ dela 30 August scrie, că în Újpest (Pesta nouă, lângă Pesta), ba și în Budapesta, s'a dovedit acum și de deregătorii că colera s'a încuibat de-a binele.

„S'a statorit și oficios, — zice numitul ziar, — că în Újpest a izbucnit colera aziatică. Ieri au murit doi în groanicul morb, azi s'a potopit și al treilea. Iar îngrozitor e, că al treilea bolnav de coleră, a putut veni din Újpest în Budapesta la ginere-sau în strada Thököly și aci, în casa cu numărul 31, a murit.

„Dar în zadar cercăm că cine poartă vine pentru asta. Adevărul trist e, că colera e aici, în Budapesta!“

Deregătorile au luat toate măsurile cu puțință, ca să nu răspundească nici încoolo în oraș, decum mai departe în țară.

Dar — Dumnezeu știe cum vor putea o opăci.

Steag unguresc, sfîrțicat. În orașul Sit din Bosnia, au pus pe casa orașului steagul țării lor, apoi steagul lor, apoi steagul Austriei ca stăpână, și și al Ungariei, ca „soră“ (ce și scoate ochii cu cealaltă soră) cu Austria.

În vreme de noapte Bosniecii au rupt steagul unguresc și l'au cărat de-acolo aruncîndu-l la loc urt.

In dieta din Pesta să îmblătesc în același fel pae goale. Ea umblă încă ca o moară stricată, pe care nu să mai pun grăunțe, ci să învîrt numai așa petritele goale frecîndu-se nărozește una pe alta și glasul pîrpăriței auzindu-se peste tot zgomotul cum răsună plesnindu-i-se limba de fuștel. Așa și în moara dietei pîrpărița sunt notarii dietei cari acum de 2 luni nu mai fac altceva decît cetesc numele celor 413 deputați și cînd au gătat cu ei, încep de nou și iară de nou... Că opoziția (împotrivirea) koșutistă, nu vrea să lase pe guvern a-și putea pertracta planurile de lege militară, cu soldați mai mulți și cu sarcini mai mari. Ci-că de le-ar da comandă ungurească și la linie, apoi le-ar vota și ei, atunci n'ar fi sarcinile prea mari. Dar așa, nu vreau. Caută zilnic pricină nouă de a cere alte și alte votări nominale, cu care potop vremea și țin carul dietei pe loc.

Alegere de preot în Zam. În 24 Iulie a avut loc la Zam (tracutul Iliei) alegerea de preot în locul dlui preot N. Enciu trecut la penziune. Alegerea a decurs în pace și liniște. Dintre 3 concurenți, comitetul, ținînd samă de regulile bisericeii, a candidat numai pe dl *Emanuil Simce*, a cărui concurs era în ordine. Dl Simce a intrunit 89 voturi și a fost declarat paroch ales al parochiei gr-or. Zam. Felicităm pe Românii din Zam, că își capătă un preot nou, plin de cele mai bune simțăminte pentru biserică și neam!

Viața ușuratică, eu rău să sfîrșește! În București au fost arestați trei ofițeri români cari falsificaseră cambii în preț de vre-o jumătate milion coroane. Unul dintre cei trei ofițeri, e fiul unui general penzionat și a scris pe cambii numele tatălui său, iar ceilalți doi ofițeri s'au scris, ca giranți, (chizeși) și pentru asta ei, chizeșii, au primit o parte din banii ridicăți, de pe la cămătari. La cercetare s'a dovedit, că ofițerli căzuseră în mîna unui Conetti Enrico, capul unei bande, ce trăiește din aceasta, că duce în ispită pe ofițerli, despre cari știu, că au părinți bogăți. Cei trei ofițeri ușuratici ci-că au tocat jumătatea de milion în jumătate de an, iar acum să pot glîdi în închisoare asupra deșertăciunii vieții, — mai ales dacă e ușuratică flustrată!

dul: In Pagini alese din „Foia Interesantă” vom ajunge a vorbi despre acei bărbați aleși, și atunci le dăm totodată și chipul!

Dlui *Pavel Cism. in Mor.* O astfel de carte de socotă, nu știm.

I. Serm. iun in N. Cr. Copii sub 15 ani nu luăm învățăcei de tipografie. Cind va fi de 15 ani, il poți imbia.

Dlui *Macavel Urs in Mog.* „Legea comunală” costă 1 cor. plus 10 fl. porto. Află să cere. Altfel nu ți-să poate trimite.

Dlui *Ion Dam. Cl. in Sil.* — S'a făcut tot cum ai zis: Bani de la Reuniune s'au trecut la Dta. Scrisoare nu ți-s'a mai trimis, că n'avem vreme de attea scrisori cite zr fi să scriem. Cărțile cerute ți-s'au trimis. Cal. Posnașului nu ți-s'a trimis că nu s'a mai aflat, dar atunci am scris in foaie că nu mai este de aceea nu putem trimite.

Un oarecare *Anghel Burba*, ne-a scris că ar voi să ducă mai multe foi dela noi spre desfacere. Dar nu ne-a scris că el de unde e și nici pe sigilul postei de pe corespondență nu să vede de unde vine scrisoarea. Cel-ce ar ști cine și de unde e Anghel Burba, econom, să-i spună să nă dea adresa deplin.

Dlui *I. F. Terigariu in Detroit (Mich).* Bani pe cărți i-am primit. Mulțumim. Unde ești acum?

Dlui *I. C. in Seml.* Acelea sunt lucruri la care nici noi nu ne pricepem. Intrebați oamenii legii: notar, avocat ori de-adeptul la direcția financiară! De aceea nu ți-s'a dat răspuns.

Dlui *N. Selagean in Gl.* Scrii că banii (250) au fost numai jumătate abonament, jumătate pentru 2 cărți. Dar care cărți, nu scrii. Scrie limpede și deplin ce vrei, nu de jumătate, căci n'avem răgaz de-a scrie fiecareia epistolă întrebându-l încodată ce poțtește. Și pe epistolă nu-i nici un dat, că de cind e scrisă.

Dlui *Ieron. Raica in Str.* Cererea dtae am predat'o dlui V. C. Osvadă la Hunedoara, dsa fiind sfătuitor in privința Tovărășilor de tot felul. Mai scrieți acolo să vă dea îndrumările.

O calfă de măsur

află aplicare numai decit in atelierul subscrisului.

Lucru destul și pentru iarnă!

Ilie Ioan Colhan

măstru măsur in Laz

(267) 1-3 (Láz u. p. Szászcsor).

Boltă și crismă

in ființă de 45 ani, este de vânzare din mână liberă in o comună românească din comit. Caraș-Severinului. Adresa o dă administrația foii. (268) 1-3

Un învățcel de prăvălie!

La subscrisul află imediată aplicare

un învățcel,

sub condițiuni favorabile.

Ioan Nicoară, comerciant

in Pianul-de-sus (Felsőpián)

(270) 1-3 u. p. Szászsebes.

CANDIDAT DE ADVOCAT

află imediată aplicare in cancelaria advocațională a subscrisului.

Dr. Samoil Vladoane,

(269) 1-2 avocat la Bozoviciu.

Dr. OSCAR LEONHARDT,

medic specialist in morburii de stomac, reintors din călătoria sa, ordonează in Sebeșul-săseș, Piața mică 13. (272) 1-3

Nr. 130/1910. of. paroch.

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese, aprobate prin decisiul P. V. Consistoriu Arhidiecezan din 11 Octombrie 1910 Nr. 11854 școl., să publică licitațiune minuendă pentru a să da in întreprindere edificarea școalei gr.-or. rom. din Cărpiniș, protopopiatul Mercurea.

Licitațiunea să va ținea in 29 August v. (11 Sept. n.) a. c., la 2 ore p. m., in sala școalei gr.-or. din Cărpiniș.

Prețul strigării este 13.600 cor., dînd comuna bisericească tot materialul receut la școala nou edificindă.

Vadiu are a să depune 5% dela prețul strigării, in bani gata, sau in hîrtii de valoare.

Comitetul își rezervă dreptul de a da in întreprindere zidirea aceluia dintre minusofrenți, in care va avea încrederea.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitațiune, să pot vedea la oficiul parochial din Cărpiniș.

Cărpiniș, in 12/25 Aug. 1911.

Cornel Muntean, Ioan Munthiu,
preș. com. par. (266) 1-2 paroch.

2 învățăcei!

In prăvălia cu mărfuri de ferărie a subscrisului să primesc imediat 2 băeți cu 1-2 clase gimn. sau reale, bine dezvoltati, ca învățăcei, pe lingă condițiuni favorabile.

Atrag atențiunea părinților resp. tutorilor, că aici in Săliște este o școală de industrii din cele ma bune, pe care o cercetează și băeții de prăvălie și unde să pot dezvolta mai departe.

Cu stimă

Ioan D. Bârsan

(262) 1-3 Szellstye. (Szeben m).

VINURI

vechi și noi — de vîndut!

Adresați-Vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria, (Világos), **PETRU BENEĂ**, căci Vă trimite numai *vinuri bune, curate* și pe lingă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb 66 fl., Rizling 68 fl., Roșu 76 fleri.

Vinuri noi: Rizling 54 fl., Rizling și Ruge amestecat 50 fl., Siller 52 fl.

Rachie de trevere (comină) K 160
Rachie de comină, specialit. „2”
Rachie de drojdii 2 cor. 20 fleri.
Prețurile sunt semnate după litru, in fleri. Vinurile și rachie să expedează sub îngrijirea proprie, dela 50 litri in sus și cu rambursă.
Vase împrumutate pe timp de 2 luni.
Pentru calitatea vinului garantez.

PETRU BENEĂ,

proprietar de vii și neg. de vinuri.
(257) Világos, (Arad m.) 4-22

Pălărier român

să caută pentru un oraș cu puternic ținut românesc. De e măestru harnic, ar putea înota in bine, așa ar fi primit și așa i-ar merge.

Adresa orașului și celor cu cari s'ar pune in înțelegere — o dă Administrația foii. (0) 1-5

CALFĂ!

La societatea comercială „Consum” din Blaj află aplicare imediat o calfă din bransa băcăniei și ferăriei.

„CONSUM”

societate comercială pe acții
(271) 1-3 in Blaj.

Atente! Societé des Papiers Abadie.

Fiindcă in timpul din urmă s'au pus in vânzare felurite imitații de ale cunoscutei și iubitei marcă de tuburi pentru cigarete

RIZ ABADIE (RIZ DORÉ)

recercăm pe on. nostri mușterii, să fie atenți la numele **Abadie**, pe care imitațiile vor să-l înlocuiască cu alte numiri. Feriți-vă de cumpărarea imitațiilor de calitate mult mai slabă! Noi le-om urmări pe calea legii.

Societatea de hirtie de țigarete
13-52 (168) „ABADIE”.

Oe-e-e? „Tata ne-a slobozit! Că-s veritabile hilze de cigarete *Anticotin* de-alui **JACOBI** in cutii de lemn!”

Ai grijă! Numai cu scrisoarea „JACOBI” e bună!
(14-26) (58)

(723) 1-1

Anunț de licitație.

Comuna Balomir din cercul pretorial al Orăștiei, își dă in arîndă dreptul de birt prin licitație publică, care să va ținea la 14 Septembrie 1911 la orele 10 a. m. in localul casei comunale, cu prețul strigării de 800 coroane, avînd licitanții a depune vadiul de 10% in bani gata sau in hîrtii de valoare acceptabile.

Birtul să dă in arîndă deocamdată pe 3 ani.

Deschiderea birtului să va face cel mai tîrziu la 1 Ianuarie 1912.

Localul constă din odaia de birt și 2 odăi de locuit și grădină de 517 □ st.

Alte informațiuni să dau in cancelaria notarială, in orele oficioase.

Balomir, 30 Aug. 1911.

Primăria comunală.

Telefon 172. „LA CROITORIA UNIVERSALĂ” Telefon 172.

I. PETRAȘCU, SIBIU — NAGYSZEBEN,

Depozit de stofe engleze și germane.

Să pregătesc cele mai frumoase haine, după croială cu șic, pentru civili: fracuri, saloane, jachete, sacouri, pardesiuri, baltoane, etc. — Asemenea să execută pentru ofițeri și voluntari, tot felul de uniforme, iar in depozit să află diferiți articli pentru uniforme: săbil, chipiuri, portepee, mănuși, etc.

Atrag deosebită atențiune asupra reverențelor preoțtești, ce să pregătesc in atelierul meu, ::::: după moda cea mai nouă. :::::

Comandele să pregătesc in timp foarte scurt.

Doi
învățăcei tipografi
să primesc
in „Tipografia Nouă” din Orăștie.
Să fie bine dezvoltati.
Vîrsta: 14-16 ani.
Să știe bine ceti și scrie.

„Város-major Szanatorium”

și „HYDROTHERAPIE”

26 odăi arangiate cel mai modern. Supraveghiere medicală permanentă.

Telefon 88-99.

Birou central; stabiliment medical:
Budapest, Ferencz körút 29.
n. a 8-9; d. a. 3-5.

Director-șef:

Dr. Cosmutza.

(884) 34-

Cele mai bune
călciile de gummi

sunt călciile:

(159) 17-40

!! AVIZ !!

Aducem la cunoștința on. public, că prin mijlocul lunii Septembrie, deschidem în *Orăștie, strada principală* (lingă prăvălia de sticlărie Szöllösy), un depozit bine asortat în mărfurile următoare:

Pinzărie, Creas, Chiffoane, Batist, Percaii, Cartoane, Satinuri, Țesături, Stofe de păr și de mătăasă, etc.

Cîrpe de delaine, — de mătăasă «Signorina-Double-Atlas» și negre, de păr, cu ciucuri de ibrișin, foarte frumoase!, după moda cea mai nouă!

Pentru industria de casă avem toate articolele necesare ca: Bumbace, Arniciuri, în toate colorile, garantate de spălat, Sîrmă de țesut, de brodat, Sîrmă sucită pe bercă, așanumită «Brillant», mătăsuri de cusut, de brodat, fir de aur, etc.

Strămătură, Bercă, Lână de țesut și Ispahan.

Paploane de rouge, clott, și cachemir în toate mărimile.

Pentru sezonul de toamnă și iarnă ne sosesc frumoase articole, ca: Barchet tennis, velour, flanel. Cîrpe de bercă de pelüşes și Chenille. Ciorapi, Tricotage, Mănuși, etc. etc.

Intrînd în legătură cu fabricile cele mai mari și renumite din țară și străinătate, punem la dispoziția on. public mărfuri de calitate cea mai bună, pe lingă prețuri foarte moderate! Recomandăm deci magazinul nostru ca izvorul cel mai solid și ieftin de cumpărare!

Rugînd on. public, a ne da binevoitorul sprîgin, semnăm

Cu toată stima:

PASCU & INIȘCA
comercianți.

(261) 3-3

„ARIEȘANA“

Institut de credit și economii, societate pe acții în Turda. —
Cheque-Conto 25209. Filială în Iara. Telefon 38.

Escomptează cambii simple și hipotecare pe lingă 7-8%.
Face împrumuturi pe obligații intabulate și caventate cu 7-8%.
Financializează tot felul de întreprinderi economice.

Primește depuneri pe lingă libele și în Cont-curent cu 5%,
după cari darea o plătește institutul.

Sume de 5-6 mii coroane să pot ridica ori-cînd, fără abdicere;
sumele mai mari, după starea casei.

(154) 19-

Direcțiunea.

Pictor de case și firme.

Subscrisul fac cunoscut că m'am așezat în Orăștie (casele ospătăriei Vlad, în drumul țării) ca

zugrăvitor de case, de biserici, de firme și vopsitor.

Primesc zugrăviri de case și de biserici după modelele cele mai nouă. Fac table de firme frumoase! Vopsesc uși, ferești, mobile, padimente, în colorii de oleiu.

Rog a fi onorat cu comande. Prețuri moderate!

CAROL MIHAIL SCHMIDT,

pictor-zăgrăvitor în Orăștie (Szászváros).
Drumul țării, casele ospătăriei Vlad.

(259) 3-5

Cassa de păstare (reuniune) în Săliște

Primește depuneri spre fructificare fără anunț cu 4%, pe lingă
anunț cu 4½% — iar depuneri mai mari cu 5%.

Depuneri și ridicări să pot face și prin Cassa de păstrare
postală.

Darea de camete o plătește institutul.

Asoardă împrumuturi:

pe cambii,

pe hipotecă replătibile în rate sau în anuități,

pe obligațiuni cu cavenți

ca credite de Cont-curent pe lingă asigurare hipotecară sau
de valoare (acții și efecte publice).

Dobînda variază între 8% și 6%, după mărimea împrumu-
tului și asigurarea oferită.

Schimbă, adică cumpără și vinde, ori ce fel de monede streine cu,
cursul zilei.

(202) 11-20

Direcțiunea.

VIN!

Am circa 40 buți de vin,
numai original ardelenesc, și
îl vînd, dela 60 litri în sus, cu
26 cruceri (52fileri) litrul.

HANS STEPHANI,

Hotel „Transsylvania“
Orăștie.

(63) 27-45

Un commis,

cu prexă bună în branșa de ma-
nufactură, află aplicare sub condi-
țiuni favorabile, la firma

Ioan Comșa & Fiu

(252) 4-5

Săliște (Szoliaty).

AVIZI

Am onoare a aduce la cuncș-
tința onoratului public românesc,
că mi-am deschis

cancelaria advocațială

în *Budapesta*, VIII. Hunyadi
utca 15.

(241) 5-5

Dr. Liviu Lința
advocat.

150 măgi metrice

sămîntă de trifoiu curățită
să află de vînzare la subscrisul.

Prețul: sub 10 măgi m. 135 cor.,
peste 10 m. m. en 130 cor. — Gara
Bistrița.

Dumitru Budușan

(263) 2-2

Bistrița
(Besztercze, Str. principală, 54)